

NGHIÊN CỨU ĐẶC TRƯNG TÂM LÝ CỦA HỌC SINH DÂN TỘC THIỂU SỐ KHU VỰC ĐÔNG BẮC VIỆT NAM

TỔNG QUAN

- Những tư tưởng về Tâm lý học dân tộc đã được đề cập tới trong nhiều công trình nghiên cứu của các nhà khoa học như Herodot, Hypocrat, Taxit (thời Cổ đại), I.G. Herder (thế kỷ XVIII), Lazarus (thế kỷ XIX)... Chẳng hạn, A.A Potebnhia (1835 - 1891) đã đưa ra quan điểm độc đáo khi nghiên cứu bản chất tâm lý của ngôn ngữ. Theo ông, "chính ngôn ngữ quy định phương thức hoạt động trí tuệ và do các dân tộc khác nhau có ngôn ngữ khác nhau nên hình thành suy nghĩ bằng phương pháp riêng của mình" (theo Tamlyhoc.net, 22 tháng 7 năm 2009).

- Ngày nay, do sự phát triển của Tâm lý học dân tộc trong hơn một thế kỷ qua, do sự phát triển của kinh tế - xã hội của các quốc gia và toàn cầu đã làm cho nội dung nghiên cứu của Tâm lý học dân tộc trở nên đa dạng và gắn liền với thực tiễn cuộc sống hơn. Theo đó, các khía cạnh của Tâm lý học dân tộc cũng được nhìn nhận một cách sâu sắc, toàn diện và hệ thống hơn. Các nhà Tâm lý học cho rằng, "việc tìm kiếm các đặc trưng dân tộc, trong đó có cả các đặc trưng tâm lý đóng vai trò quan trọng và ảnh hưởng lớn tới mối quan hệ giữa con người (từ quan hệ giữa các cá nhân đến quan hệ giữa các quốc gia) thì hoàn toàn cần thiết nghiên cứu khía cạnh tâm lý của yếu tố dân tộc" (T.G. Stefanenko, "Tâm lý học dân tộc", 2006).

- Các công trình nghiên cứu xã hội hóa trẻ em hiện nay cho thấy, sự phát triển xúc cảm, trí tuệ của trẻ chịu ảnh hưởng của nền văn hóa dân tộc mà đứa trẻ là thành viên của nó. "Chính kỹ năng mà trẻ sử dụng hằng ngày trong các nền văn hóa khác nhau đã ảnh hưởng tới việc sử dụng các thao tác cụ thể để giải quyết các bài toán ở lứa tuổi đó" (T.G. Stefanenko, sdd)...

- Ở nước ta Tâm lý học dân tộc là một lĩnh vực còn mới mẻ. Song, cũng có thể kể tới một số nghiên cứu cụ thể về các khía cạnh của tâm lý dân tộc trong mấy năm gần đây. Chẳng hạn, "Những yếu tố tâm lý dân tộc ảnh hưởng đến sự ổn định và phát triển ở Tây Nguyên hiện nay" (dự án điều tra cơ bản từ tháng 6/2002 đến 6/2004 do GS.TS Vũ Dũng làm chủ nhiệm), "Tìm hiểu tâm trạng và nguyện vọng của các dân tộc ở Tây Nam Bộ" (đề tài NCKH cấp Bộ từ 2004 đến 2005 do GS. TS Đỗ Long làm chủ nhiệm), "Những đặc điểm tâm lý cơ bản của cộng đồng người ở Tây Nguyên, Tây Nam Bộ và ảnh hưởng của chúng đến sự phát triển kinh tế xã hội ở các khu vực này" (đề tài NCKH cấp Nhà nước từ 2004 đến 2005 do GS. TS Vũ Dũng làm chủ nhiệm)... Những công trình này đã đề cập tới các yếu tố tâm lý dân tộc như : nhận thức của các dân tộc, tri giác giữa các dân tộc, tính cách dân tộc, tâm trạng và nguyện vọng của các dân tộc..

- Tuy nhiên, cho tới nay vấn đề đặc trưng tâm lý của đồng bào dân tộc thiểu số ở khu vực Đông Bắc Việt Nam nói chung và học sinh DTTS ở khu vực này nói riêng vẫn còn là khoảng trống ít được quan tâm nghiên cứu.

Những vấn đề nêu trên đã đặt ra nhiệm vụ nghiên cứu lý luận và thực tiễn của đề tài nhằm góp phần vào chiến lược phát triển con người ở các tỉnh miền núi phía Bắc và cả nước.

MỤC TIÊU

Phác họa một số nét đặc trưng cơ bản về giao tiếp, về nhận thức và định hướng giá trị nghề nghiệp của học sinh DTTS khu vực Đông Bắc Việt Nam; đề xuất các giải pháp giáo dục học sinh DTTS, đồng thời có một số khuyến nghị đối với các cấp quản lý giáo dục và giáo viên.

NỘI DUNG

Tổng quan vấn đề nghiên cứu đặc trưng tâm lý của học sinh DTTS trong và ngoài nước.

Xây dựng cơ sở lý luận về đặc trưng tâm lý của học sinh DTTS.

Xây dựng bộ công cụ để nghiên cứu, phát hiện đặc trưng tâm lý của học sinh DTTS.

Đánh giá thực trạng một số đặc trưng tâm lý của học sinh DTTS khu vực Đông Bắc Việt Nam.

Đề xuất các giải pháp giáo dục học sinh DTTS.

Đề xuất các khuyến nghị đối với các cấp quản lý giáo dục và giáo viên về vấn đề giáo dục học sinh DTTS

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

- Nhóm phương pháp nghiên cứu lý luận: Sử dụng các phương pháp phân tích, tổng hợp, hệ thống hóa, khái quát hóa để xây dựng cơ sở lý luận của đề tài.

- Nhóm phương pháp nghiên cứu thực tiễn: Sử dụng các phương pháp điều tra viết; quan sát; đàm thoại, phỏng vấn sâu; nghiên cứu chân dung tâm lý; nghiên cứu sản phẩm hoạt động... để xác định, đo đạc các đặc trưng tâm lý của học sinh DTTS, đồng thời xác định các yếu tố ảnh hưởng đến sự hình thành, phát triển tâm lý của học sinh và các vấn đề khác có liên quan; sử dụng phương pháp chuyên gia nhằm khai thác ý kiến chuyên gia trong việc nghiên cứu lý luận, xây dựng bộ công cụ khảo sát và phân tích thực trạng.

Ngoài ra, sử dụng phương pháp thống kê và sử dụng các kỹ thuật xử lý số liệu trên máy tính để định lượng các kết quả thu được.

HIỆU QUẢ KTXH

Những kết quả nghiên cứu thực trạng, các giải pháp và khuyến nghị đề xuất giúp cho các trường sư phạm, các sở giáo dục và đào tạo, các trường phổ thông ở các tỉnh miền núi có căn cứ để điều chỉnh hoạt động quản lý, hoạt động giảng dạy và giáo dục nhằm nâng cao hiệu quả của công tác giáo dục học sinh.

Sách tham khảo là tài liệu học tập cho sinh viên chuyên ngành Tâm lý - Giáo dục và sinh viên các khoa cơ bản từ Đại học Sư phạm ở môn học: Tâm lý học và Tâm lý học trẻ em.

Đề tài là tài liệu tham khảo cho cán bộ quản lý giáo dục các cấp.

ĐƠN VỊ SỬ DỤNG

- Trường ĐH Sư phạm - ĐH Thái Nguyên.

- Các trường Cao đẳng Sư phạm thuộc các tỉnh: Cao Bằng, Bắc Kạn, Lạng Sơn, Tuyên Quang

- Các trường phổ thông ở khu vực Đông Bắc Việt Nam.